

H. S.
21. 10. 48
Sjögren

ÖFVERSIGT

AF

KONGL. VETENSKAPS-AKADEMIENS

FÖRHANDLINGAR.

TJUGONDEANDRA ÅRGÅNGEN.

1865.

MED FYRTIOTVÅ TAFLOR.

STOCKHOLM, 1866.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

Bidrag till några af de i Lichenes Sueciæ Exsiccati,
Fasc. VII och VIII utgifna lafarters synonymi
och historia.

Af CHR. STENHAMMAR.

[Meddelade den 12 April 1865.]

N. 186. *Cladonia macrophylla* SCHAER. — Denna Cladoniæform förekommer icke sparsamt från Skandinaviens nordligaste trakter ända ned i medlersta Sveriges högre bergsbygder, der den — åtminstone i södra Östergöthland, hvarest jag haft tillfälle iakttaga dess förekomst — uppträder, skiljd från andra Cladoniæarter, i stora flockar, så att svårligen, vid betraktande af dess bestämda karakterer, tvifvel kan uppstå om dess art-rättighet; men lichenologerna hafva icke kunnat förena sig om dess förvandskap och namn. Hänförd till *Cl. pyxidata*, såsom en dess särdeles egendomliga form (först af FRIES i Lichenogr. Eur. p. 218 och 227, och sedan af KOERBER Syst. L. G. p. 18 under namn af β . *symphycarpea*), har den blifvit beskrifven såsom serskild art af WAHLENBERG (Fl. Lapp. n. 854) och efter hans föresyn af SOMMERFELT (Suppl. Fl. Lapp. p. 126) under namn af *Cenomyce cariosa*; af TH. FRIES (Lich. Arct. p. 147) under namn af *Cl. coralloidea*; och af W. NYLANDER (Lichenogr. Scand. p. 53) under namn af *Cl. decorticata*. Otvifvelaktigt är dock *Cl. cariosa* ACH. den på öppna torra fält förekommande form, som här i denna Exsiccatsamling är gifven under näst föregående nummer 185, och synes genom nog tydliga öfvergångar sammanflyta med *Cl. pyxidata*. SOMMERFELT antog, att *Cl. coralloidea* ACH. vore identisk med den nu ifrågavarande n. 186 och hänförde den derföre såsom synonym till sin *Cl. cariosa*. Hade detta SOMMERFELTS antagande varit grundadt, så skulle, med afseende på artens habitus, knappt något mera passande namn kunnat väljas, än *coralloidea*. Då TH. FRIES (Lich. Arct. l. c.) valde

detsamma, skedde det också med uttryckligt tillkännagifvande att det grundade sig endast på SOMMERFELTS auctoritet. Men NYLANDER, som egt tillträde till ACHARII original-exemplar, intygar (Lich. Scand. p. 54), att *Cl. coralloidea* ACH. är en afvikande form af *Cl. degenerans*. Då NYLANDER åter valt namnet *decorticata*, under åberopande af "E. FRIES p. p.", så har han förbisett, att FRIES sjelf, långt ifrån att under den sanna *Cl. decorticata* FLOERKE (Lichenogr. Eur. p. 226) hänföra n. 81 Lich. Suec. Exs. ed. I, som gafs under namn af *Cen. decorticata* och på hvilket Exsiccat-numer NYLANDER stöder sig, i Lichenografien, genom den p. 218 gifna förklaring af detta Exsiccat-numer och genom antydning p. 227 återkallat detta namn, så att hans auctoritet numera orättvist för detsamma åberopas. Hvilken från den ifrågavarande fullkomligt skiljda art namnet *decorticata* efter FLOERKES bestämning tillkommer, är intet tvifvel underkastadt (jempf. TH. FRIES Lich. Arctoi p. 148), och NYLANDER angifver det sjelf, Lich. Scand. p. 50, då han hänför *Cl. decorticata* FL. till *Cl. pityrea* ACH. Att då öfverflytta denna arts specifika namn till en annan, är ett godtycke, som icke kan godkännas. — Då således intetdera af de namn, under hvilka den här framställda formen blifvit beskrifven, kan bibehållas, återstår bland de synonymer, hvilka enligt åtskilliga lichenologers (KOERBER, NYLANDER, TH. FRIES) tanka, tillhöra densamma, endast *Cladonia ventricosa* β . *macrophylla* SCHAEERER Spicil. p. 316 (ty det förändrade namn *decorticata*, hvilket SCHAEERER i sitt senare arbete Enum. Lich. Eur. p. 199 tillagt densamma, kan af anförda skäl icke väljas). Jag har derföre, på de anförda lichenologernas auctoritet, gifvit denna art det specifika namnet *macrophylla* SCHAEER — icke utan tvekan. Ty jag måste erkänna, att det förekommit mig tvetydigt, huruvida icke SCHAEERER, då han för sin *Cl. ventricosa* β . *macrophylla* anförte Lich. Suec. exs. ed. I n. 81, haft för ögonen en mindre vanlig form af *Cl. squamosa* podetiis *furfuraceo-squamulosis*, tandem *decorticatis*, som synes vid utgifvandet af nyssnämnda n. 81 af en händelse hafva blifvit blandad med nu ifrågavarande form n. 186. Det synes annars

icke förklarligt, huru han kunnat hänföra sin *Cl. ventricosa* β . *macrophylla* till arten *Cl. squamosa*. Emellertid, då ett specifikt namn borde väljas i stället för de hittills använda, som tillhöra andra former, må tills vidare det Schaererska *macrophylla* gälla hvad det kan.

N. 189. *Clad. vermicularis taurica*. Denna besynnerliga, mon-strösa form förekommer på Ölands inre, torra fält. Om dess sannolika förhållande till *Clad. gracilis hybrida* kan tillräcklig upplysning hemtas utur TH. FRIES *Lichenes Arctoi* p. 162, hvar-till det må vara tillräckligt att hänvisa.

N. 197. *Clad. Floerkeana* och 198 *Cl. macilenta*. Sedan jag samlat dem i åtskilliga trakter, nödgas jag instämma i det af flera lichenologer yttrade tvifvel, huruvida de må anses som skilda, egendomliga arter. Den förra synes vara hufvudformen; men af densamma förekomma exemplar, hvilkas äldre podetier på ytan upplösas i doft nedifrån basen, delvis eller helt och hållet. Af den senare förekommer hos oss knappt någon annan form än den enkla, cylindriska *bacillaris* ACH. Dess podetier äro visserligen redan från första ungdomen beklädda med hvitt doft, men, analogt med de förändringar andra *Cladoniæ*-arter undergå, kan den med skäl betraktas som en form af *Floerkeana*. Färgen af podetiernas baser bjuder sannolikt icke heller någon urskiljande karakter.

N. 201. *Clad. amaurocraea*. Denna egentliga fjell-laf visar sig dock ganska sparsamt på Kolmordens högre berg, men icke der fruktbärande. Det är bekant, att den nedstiger till trakten kring Upsala i betydlig ymnighet, men äfven der mera sällan utvecklar frukt. Genom M. M. FLODERI välvilja, har jag dock blifvit iståndsatt, att i Exsiccat-samlingen lemna ett sparsamt fruktbärande exemplar från Upsala-nejden.

N. 213. *Lecidea Wahlenbergii* (*Catolechia pulchella* Recent). Det gamla generiska namnet är tills vidare bibehållet, så mycket bättre, som det synes tvifvelaktigt om det nya, *Catolechia* Flot. Mass, skall tillvinna sig ett allmännare godkännande (jempf. TH. FRIES *Lich. Arct.* p. 176). Väl bekant är, att denna art, tidi-

gare än af ACHARIUS, blifvit beskrifven af SCHRADER, under namn af Lichen *pulchellus*. Men sedan WAHLENBERGS namn blifvit fästadt vid denna visserligen sköna art, må det ursäktas, om man dervid ogerna underkastar sig den nyare lichenologiska renlärighetens stränga prioritets-lag. Det förtjenar dessutom anmärkas, att WAHLENBERG redan 1800, året förr än SCHRADER beskref denna art, under sin första Lappländska resa upptäckte densamma och (enligt hans uppgift i Flora Lapp.) beskref den under namn af Lichen *prasinus*. Icke utan svårighet har det lyckats mig, att kunna, ehuru sparsammare än jag önskat, i Exsiccat-samlingen lemna denna art, meddelad i exemplar från Herjedalen af K. F. THEDENIUS och från Dovre af N. C. KINDBERG men till större delen af TH. FRIES.

N. 214. *Lecidea alpestris* SOMMERFELT * *stenotera* NYL. (*Lecidea sabuletorum* *α. alpestris* FRIES Lich. Europ. p. 339) och N. 216 *Lecidea insignis* NAEG. *b. muscorum* HEPP (*Buellia* KOERB. Syst. Lich. G. p. 230) äro båda egentliga fjell-lafvar, men hafva blifvit funna i Helsingland (Bjuråker och Delsbo socknar) af J. A. HARTMAN, hvilkens välvilja jag har att tacka för deras meddelande i Exsiccat-samlingen. Den växtlokal, på hvilken de af honom blifvit upptäckta, utgör ett anmärkningsvärdt bidrag till kunskapen om deras geografiska utbredning. — Formen *stenotera* NYL. af *Lec. alpestris*, är icke i något synnerligt skiljaktig från hufvudformen, endast genom stundom mera sammangyttrade frukter. Från *Lecid. (Buellia) insignis α.* skiljer sig *b. muscorum* endast genom magrare och mindre rent hvit thallus.

N. 218. *Lahmia Kunzei*. KOEBER Parerga Lichen. p. 281. — Under detta namn först beskrifven (1863) såsom en ny medlem af familjen Calicieae af KOEBER, men redan observerad af FLOTOW och af honom hänförd till släktet Calicium. Det är mig obekant, om den tillförene blifvit anmärkt inom Sverige. Den förekommer (liksom i Tyskland) i barkens remnor på *Populus tremula*, ganska ymnigt i Östergöthland, Jonsbergs socken och flerstädes, har äfven blifvit funnen i Nerike, Göthlunda socken af O. G. BLOMBERG, och är sannolikt nog allmän, ehuru dess

ganska små frukter lätt undfalla uppmärksamheten. — Ehuru den är försedd med en nog tydlig thallus, torde det vara tvifvelaktigt, om den icke lämpligare hänföres till svamparnes än lafvarnes ordning.

N. 220. *Sphinctrina turbinata* *pedata. — Då denna lilla, med obehäpnadt öga knappt urskiljbara Calicioid, för mikroskopisk granskning visar sig tillhöra släktet *Sphinctrina* och stå närmast *Sph. turbinata*, hvarom jag genom benäget biträde af TH. FRIES är förvissad, har jag gifvit den namn af *pedata*, emedan den, jemte sin litenhet, hufvudsakligast afviker deruti från *Sph. turbinata*, att dess excipulum är normalt uppbyggt af en *blek, genomskinlig stipes*. — Den är observerad växande på ekars bark i Östergötland flerstädes, och är sannolikt icke sällsynt.

N. 221. *Sphinctrina pinicola* KOERB. Lichen. selecti Germ. n. 203. — Professor KOERBER har väl i *Parerga lichenol*, p. 288, återställt det sanna specifika namn, *microcephala*, som tillkommer denna art, i stället för *pinicola*, hvilket han tillagt den samma, då han utdelade den i sin Exsiccata-samling och förmodade, att den var förut obeskrifven. Men jag vågade icke antaga denna bestämning, då KOERBER icke hade grundat den på säkra original-exemplar, utan endast på sin uppfattning af beskrifningen på *Calic. microcephalum* hos FRIES och SCHAEERER. Det syntes då försigtigare att benämna arten efter ett fullkomligen säkert synonym. Men jag är nu, genom de upplysningar, som blifvit mig välvilligt meddelade af TH. FRIES utur MUDDs arbete öfver Englands lafvar, till hvilket jag saknat tillträde, att *Sph. pinicola* KOERB. verkligen är Lichen *microcephalus* TURN. et BORR, och således äfven *Calicium microcephalum* a. FRIES Lichogr. Europ. p. 399. NYLANDER har, efter TULASNES föresyn, öfverflyttat namnet *microcephala* till en annan parasitisk art af *Sphinctrina* (Synops. Lich. p. 144) med hvilken den sanna *microcephala* icke må förväxlas. — Den här under n. 221 gifna arten bör således benämnas *Sph. microcephala* och dess synonymi blifver följande:

Michen microcephalus SMITH Engl. Bot. T. 1865, TURN. et BORR. Lich. Br. p. 130.

Calic. microcephalum a. FRIES Lich. Eur. p. 399: SCHAE-
RER Enum. Lich. Eur. p. 164.

Sphinctrina pinicola KOERB. Lich. sel. Germ. 203.

Sph. anglica NYLANDER Synops. p. 143.

Att denna hos oss nästan förgättna art kunnat i Exsiccat-samlingen utdelas, derföre har jag att tacka Adjunkten vid Örebro läroverk P. J. HELLBOM, som med skarpsynt blick uppspanat och insamlat denna, liksom många andra lafarter.

N. 224. *Cyphelium stigonellum*. — Det har förmodats, att denna art inom fäderneslandet endast vore att finna i dess sydligaste landskap, egentligen Skåne. De här i Exsiccat-samlingen gifna exemplar äro samlade i Östergöthland inom Häradshammars och Ö. Husby socknar på ekars bark, der arten växer parasitisk på *Pertusariæ coccodis* thallus, å hvilken den likväl bildar en gråblå fläck under frukten. Sannolikt är den att finna allestädes der *Pertus. coccodes* växer.

N. 228. *Calicium disseminatum*. — Utan tvifvel är det ett förhastadt omdöme, då KOERBER fortfarande äfven i sitt senare arbete *Parerga lichen.* p. 296 påstår, att *Calic. disseminatum* icke är annat än en collectiv-benämning för *Calicii*-frukter, som förblifva utan utbildad fot. Den af FRIES bestämda art, som under detta numer gifves, är ostridigt en verklig, egendomlig art. Man kan icke föreställa sig, att den någonsin varit sedd af den som faller en så afgjord förkastelsedom, som KOERBER fällt. Det är också sannolikt, att den sanna *Cal. disseminatum* FRIES icke är känd i Tyskland och Schweiz. Åtminstone är allt hvad under detta namn blifvit utgifvet i Exsiccat-samlingar och af KOERBER (l. c.) citeras, vida skildt från densamma. SCHAERERS n. 504, HEPPS n. 327, v. ZWACKHS n. 243 äro uppenbart monströsa, förknappade, fotlösa *Calicii*-frukter på en thallus, som sannolikt tillhör *Calic. roscidum*, och SCHAERERS n. 503, på ruttnadt träd, har med den sanna *Cal. disseminatum* icke den aflägsnaste öfverensstämmelse. Det är ganska sannolikt, att KOERBER, såsom han betygar, kan förevisa en mängd af dylika fotlösa *Calicii*-frukter, men på trädbark, hvarest sådana icke sällan kunna uppsökas, på

hvilken växtlokal *Cal. disseminatum* likväl aldrig förekommer. Den trifves endast i täta skogar på barklösa gränstammars och stockars hårda ved, t. ex. i södra Östergöthlands bergsbygd (hvarest den här gifna n. 228 är hemtad), i största ymnighet och i stora fält, förblifvande oförändrad år från år, i omgifning af der jemväl förekommande, rikt utbildade Calicier — *roscidum*, *trabinellum*, *pusillum*, *trichiale* m. fl. — utan att någon enda individ af de stora grupper, i hvilka den är samlad, undergår någon förändring eller utbildning af formen. Detta vore dock ett under, om den endast utgjorde en samling af förkrympta frukter. Men dess fullkomliga spor-bildning och dess bestämda karakterer ådagalägga, att den är en art för sig.

N. 240. *Coniocybe pallida*. — Under detta numer har jag förenat a. *pallida* och dess varietet b. *farinacea*. Chev. Fl. Paris. (jmför NYLANDER Synops p. 163). Denna form, funnen växande på ekars bark i södra Östergöthland (Svinhults socken) torde ej tillföre vara hos oss observerad. KOERBER förer den (*Parerga* p. 300) under varieteten β . *xanthocephala* WALLR. Den här meddelade har icke gula, utan kanelfärgade frukter.
